

Verslag van de gesprekstafels

'Ontwerpsessie Democratie in Actie Haarlem'

21 juni 2018

Deelnemende gemeenten:

Haarlem, Heemstede, Zaanstad, Blaricum, Velsen en Drechtsteden

Een kort verslag over wat aan de gesprekstafels in diverse deelsessies werd besproken, onderverdeeld in thema's.

Inclusieve democratie Allereerst gaat het om de bewustwording en erkenning van het belang van inclusiviteit: wat betekent het om een inclusieve democratie te zijn? Waarom is dat nodig? Hoe inclusief denk je zelf? Hoe inclusief zijn onze processen? Om inclusiever te werken/denken gaat het niet alleen om werkvormen en trainingen maar om een dynamisch leerproces waarbij je vanuit concrete praktijken samen met bewoners, bestuurders en beampten continu reflecteert. Dat vraagt een fundamenteel andere werkwijze: vooral luisteren, niet wachten maar actief opzoeken, de uitkomst staat vooraf niet vast. Een DiA-project Inclusieve democratie richt zich op bewustwording en op lokale leerprocessen. Misschien kunnen gemeenten ook worden geholpen met een inclusiviteit-checklist "hoe inclusief is dit proces/project?".

Weerbare democratie Het lijkt bij weerbare democratie in eerste instantie te gaan over risico's die samenhangen met het 'dicht op de inwoners werken' en ondermijning door georganiseerde criminaliteit. Maar bij nader inzien gaat het over kansen, als je het duidt als versterken van bindingen tussen inwoners en overheid. Aan tafel is verkend hoe je te weten kunt komen wat er echt (minder zichtbaar) leeft in wijken. Gesproken is over de methode van 'asset-mapping', waarbij de gemeente gaat luisteren in de wijk zonder vooraf gerichte (beleids)vragen te formuleren. Wat leeft er en waar vinden inwoners dat opgaven liggen? Verder via sleutelfiguren ook inwoners bereiken die minder zichtbaar zijn. Dat geeft de gemeente veel meer (beleids)info over de belangrijke waarden (assets) in een wijk dan desk-studies op basis van monitors en data. Door deze werkwijze krijgt bovendien de gemeente een persoonlijk, menselijk gezicht voor de mensen in de wijk. De leefwerelden van de wijk en de gemeente op zo'n manier aan elkaar koppelen versterkt de binding met de overheid en het gevoel van 'grip' op de eigen omgeving bij inwoners. Uiteindelijk is dat ook belangrijk bij het tegengaan van voedingsbodems voor ondermijning en weerstand tegen de overheid. Dat maakt de democratie weerbaarder.

Verbinding tussen representatieve en participatieve democratie Initiatieven zijn welkom! Maar wat te doen als de ambtelijke organisatie er niet klaar voor is? Of als juist de raad of College B&W niet meekomt? Mogen actieve bewoners meer dan niet actieve bewoners? Wie bewaakt het algemeen belang? Al snel kwam de groep tot de conclusie dat we eigenlijk niet zouden moeten spreken van een verbinding, maar dat het één geheel zou moeten zijn. Om als overheid aan te sluiten op de netwerk-samenleving moet er verandering komen. Er is meer flexibiliteit nodig, ook vanuit andere overheidslagen zoals het Rijk. Het legitimiteitsdenken remt gemeenten af in dit veranderproces. Daarom de oproep richting het Rijk en andere overheden om die rem eraf te halen. Gemeenten laten dan graag zien hoe zij te werk gaan en/of voeren hier graag een gesprek over. De Omgevingswet en energietransitie bieden goede kansen.

Ondersteuning van de raad Hier kwamen dilemma's - de raad bestaat niet; elke raad is anders en binnen de raad is elke fractie anders - en concrete behoeften aan de orde - 'wegwijzers voor de raad'. De uitdaging voor raadsleden is om hun beschikbare tijd zo effectief mogelijk te gebruiken. De griffie kan daarin een belangrijke rol spelen, maar ook de capaciteit van de griffie is niet onuitputtelijk. Ook kwam de vraag aan bod hoe de raad meer pro-actief en agendazettend kan opereren. Het praesidium kan hierin een belangrijke rol spelen.

Democratische professionals Dit gesprek ging over de vaardigheden en competenties die gemeente-ambtenaren moeten beheersen voor een goede werking van de lokale democratie. Ook de rol van politici kwam aan bod. Rode draad is dat raad en ambtelijke organisatie beter gebruik zouden moeten maken van de kennis die in de samenleving beschikbaar is. De sturing van de ambtelijke leiding is hierin cruciaal. Naast ambtenaren met vakinhoudelijke kennis is er steeds meer behoefte aan ambtenaren die het gesprek tussen binnen en buiten kunnen faciliteren. Deze nieuwe werkwijze vraagt ook wat van raadsleden: doe niet het werk van de ambtenaar over en richt je als raadslid vooral op het stellen van de kaders.